

Handelingsprotocol Melding dood gevonden dier – mogelijk wolf [versie 17-10-2021]

Inleiding

In het huidige Interprovinciaal Wolvenplan (IW) is deels beschreven hoe te handelen als een dode wolf wordt gevonden. Dit concept handelingsprotocol (HP) geeft daar verder invulling aan. Belangrijkste wijzigingen en aanvullingen (concretisering) betreffen:

1. *Duidelijk standpunt vanuit provincie over wanneer volgens provincies sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit (illegale doding wolf).*

In het IW staat: “Bij de vondst van een verse dode wolf wordt de politie of een BOA ingeschakeld **als er enige verdenking bestaat op een illegaal gedood dier.**” Dat roept de vraag op wanneer sprake is van een “enige verdenking”. In dit HP is daarvoor als uitgangspunt genomen: het ontbreken van zekerheid over een evt. aanrijding als oorzaak, is voldoende voor een vermoeden van een strafbaar feit. Dit vermoeden sluit niet uit dat sprake kan zijn van een natuurlijke doodsoorzaak, maar na een aanrijding (doodsoorzaak nr. 1 voor wolven) is illegale doding de meest voorkomende bekende doodsoorzaak blijkt uit cijfers uit Duitsland (zie ook FFS Wolf). Sectie van de dode wolf geeft uiteindelijk uitsluitel over de doodsoorzaak, maar is voor het constateren van een vermoeden van een strafbaar feit “verdenking” in deze fase niet relevant. Het constateren van een verdenking is belangrijk omdat een verdenking vereist is om een opsporingsonderzoek te starten.

2. *Prioriteit geven aan opsporingsonderzoek*

D.w.z. alle stappen staan ten dienste van het z.s.m. mogelijk kunnen starten van een opsporingsonderzoek, tot het moment dat uitgesloten kan worden dat de gevonden dode wolf illegaal gedood is. Het z.s.m. starten van een opsporingsonderzoek is belangrijk omdat:

- BOA's in het kader van hun opsporingsonderzoek *specifieke* bevoegdheden hebben ter opsporing van een verdachte van het strafbaar feit;
- de kans van een succesvol opsporingsonderzoek mede afhangt van de snelheid waarmee zo'n onderzoek gestart wordt.
- bewijs en de vastlegging van de bevindingen van een BOA in een proces verbaal (PV) een belangrijke rol spelen indien het Openbaar Ministerie (Officier van Justitie) besluit een verdachte te vervolgen. Dat betekent o.a. dat bevindingen van een BOA die zijn vastgelegd in een PV een belangrijke rol spelen in een strafzaak (bevindingen van een BOA in een PV zijn sterker bewijs in een strafzaak dan bevindingen van niet-BOA's).

3. *Provincie heeft geen opsporingsbevoegdheid, afstemming met strafrechtketen nodig.*

De provincie heeft geen opsporingsbevoegdheid. Die heeft alleen de politie (algemeen BOA) of een BOA domein 2. Als provincies het - vanuit hun verantwoordelijk voor actieve en passieve bescherming van de wolf - belangrijk vinden dat z.s.m. een opsporingsonderzoek wordt ingesteld, is het echter niet vanzelfsprekend dat BOA's daar ook prioriteit aan (kunnen) geven. Uitvoering van dit HP vergt daarom nog afstemming over samenwerking in de strafrechtketen.

4. *Artikel 12 Hrl vereist het nemen van alle nodige maatregelen om het illegaal doden van wolven te voorkomen*

De autoriteiten van de lidstaten zijn o.g.v. artikel 12 Hrl verplicht alle nodige maatregelen te nemen om het illegaal doden van wolven te voorkomen (zie Guidance Document Europese Commissie d.d. 12 oktober 2021). Dat betekent dat overheden minimaal verplicht zijn te beoordelen of alle nodige maatregelen genomen zijn om het illegaal doden van wolven te voorkomen, en zo nee alle nodige maatregelen daartoe te nemen. Deze beoordeling is daarom als laatste stap (na afhandeling van het specifieke geval) toegevoegd aan dit HP.

Bespreekpunten:

1. Opsporingsonderzoek BOA

Politie en groene BOA's hebben ervaring met opsporing stroperij. Opsporing stroperij – specifiek wolf - is nieuw. Dat betekent dat het niet vanzelfsprekend is dat politie en/of BOA's uitvoering (kunnen) geven aan opsporing stroperij wolf, of daar prioriteit aan geven.

- ➔ Voorstel: problematiek stroperij wolf + concept HP agenderen in het IPO-Coördinatiewerkgroep regisseurs Groene Handhaving.
- Afspraken maken over samenwerking in strafrechtketen (meeste provincies hebben samenwerkingsverbanden van BOA's en regulier overleg OM)
 - Een (vertrouwelijk) protocol te ontwikkelen t.b.v. het opsporingsonderzoek
 - Nagaan evt. relatie is met de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS)

Doel: borgen dat er altijd iemand met opsporingsbevoegdheid in actie komt en weet hoe te handelen.

Wie: [REDACTED] + IPO-Coördinatiewerkgroep regisseurs Groene Handhaving.

2. Beoordeling of maatregelen nodig zijn ter voorkoming van toekomstige illegale doding

- ➔ Voorstel: de vraag hoe we moeten beoordelen of alle mogelijke maatregelen getroffen zijn, ook voorleggen aan het IPO-coördinatieoverleg regisseurs Groene Handhaving.

Doel: borgen dat we in Nld voldoen aan verplichting artikel 12 Hrl.

Wie: [REDACTED] + IPO-Coördinatiewerkgroep regisseurs Groene Handhaving

3. LIFE gesubsidieerd project ikv verplichting artikel 12 Hrl t.b.v. aanpak illegale doding wolven

De Europese Commissie noemt in het Guidance Document expliciet de mogelijkheid om invulling te geven aan de verplichting artikel 12 Hrl (waaronder dus: alle nodige maatregelen te treffen om de illegale doding van wolven te voorkomen) via uit het LIFE-programma gefinancierde projecten. Om het probleem van illegale doding van wolven in Europa aan te pakken, hebben verscheidene uit het LIFE-programma gefinancierde projecten in Zuid- en Oost-Europa bijgedragen tot de vaststelling van specifieke maatregelen ter ondersteuning van de strikte regeling voor de bescherming van soorten. Voorbeelden hiervan zijn:

- oprichten van eenheden met honden die vergiftigd aas opsporen
- opleiden van personeel (parkwachters, boswachters, provinciale politie, dierenartsen)
- het opbouwen van capaciteit binnen overheidsinstanties
- bewustmakingsactiviteiten gericht op veehouders, jagers, toeristische ondernemingen, schoolkinderen en het grote publiek.

- ➔ Voorstel: bespreken of we dit willen. De vraag naar financiering preventieve maatregelen via Europese co-financiering is uiteraard dringender, maar ook hier laten we mogelijk geld liggen.

Doel: effectieve(re) aanpak stroperij wolf + financiële dekking

Wie: ?????

4. Relatie met een door provincie verstrekte opdracht o.g.v. artikel 3.18 Wnb

- Als het opsporingsonderzoek de eerste prioriteit heeft dan is het van belang dat relevant bewijs niet onbedoeld onbruikbaar wordt. Dit betekent o.a. dat het wenselijk is dat een BOA, die opsporingsbevoegdheid, heeft snel ter plaatse is.
- Dat betekent dat WENR geen veldonderzoek doet in afwezigheid van de politie of een BOA. Het betekent ook dat personen die door de provincie o.g.v. artikel 3.18 Wnb zijn aangewezen om incidenten af te handelen en daarbij ook een wolf onder zich mogen hebben en vervoeren niet ter plaatse gaan zonder de aanwezigheid van politie of een BOA (tenzij zij zelf BOA zijn).

→ Voorstel: kiezen uit:

4.1 Accepteren dat provincies hierin verschillende besluiten nemen en communiceren dat er verschillen zijn. Bij veel partijen is nu nl. het beeld dat provincies hierin eenzelfde werkwijze hebben.

4.2 De provincies die al een opdracht hebben verstrekt of gaan verstrekken op basis waarvan jachtaktehouders aangesloten bij SWN (of een andere organisatie of een FBE) toestemming hebben om handelingen i.r.t. een (dode) wolf te verrichten, passen de opdracht enigszins of maken daarover afspraken, zodat geborgd is dat relevant bewijs niet onbedoeld verloren gaat.

5. *Overzicht van door provincies verleende ontheffingen en opdrachten*

→ Vragen:

5.1 Willen we een overzicht van door provincies verleende ontheffingen (incl. instemmingen), opdrachten en vrijstellingen die (mede) betrekking hebben op de wolf?

5.2 Wie maakt het overzicht en wie houdt dat actueel?

Doel: voorkoming van verwarring bij betrokken partijen (iets waar de KNJV en SWN provincies nu op aanspreekt).

Wie: ?????

Acties:

1. *Tijdelijke opslag/koeling dode wolf*

DWHC en WENR vragen een protocol (of richtlijnen o.i.d.) op te stellen over:

- de wijze waarop DWHC en WENR betrokken moet worden (via welke weg en wanneer zijn DWHC en WENR bereikbaar etc), en
- de omstandigheden waaronder én de wijze waarop een dode wolf vervoerd en gekoeld moet worden

Doel: borgen dat DWHC en WENR z.s.m. betrokken zijn + borgen dat het karkas optimaal geschikt blijft voor pathologisch, veterinaire en genetische onderzoek.

Wie: [REDACTED]?

2. *Afstemming Handelingsprotocol dood gevonden dier – mogelijk wolf*

Concept handelingsprotocol dood gevonden dier – mogelijk wolf, samen met andere handelingsprotocollen, bespreken met betrokkenen en input ophalen ter verwerking in handelingsprotocol.

Actie: [REDACTED]

3. *Tekst Interprovinciaal Wolvenplan (huidige paragraaf 6.8) en Monitoringsplan Wolf (huidige paragraaf 5.2.2) aanpassen.*

Belangrijkste aanpassingen: bij vondst dood dier waarbij niet kan worden uitgesloten dat het een wolf betreft en waar niet zeker is dat sprake is van een aanrijding, bestaat reeds een vermoeden van een strafbaar feit. Aanscherpen dat een dood gevonden wolf, vanwege vermoeden strafbaar feit en belang onderzoek naar doodsoorzaak, prioriteit heeft boven genetisch onderzoek. Gelijktijdig onderzoek door DWHC en WENR kan, tenzij dit het onderzoek door DWHC vertraagt. Evt passage over voorkomen van stroperij (hangt af van uitkomst IPO Coördinatiewerkgroep regisseurs Groene Handhaving, zie besprekspunten 1 t/m 3).

Actie: [REDACTED]?

Handelingsprotocol Melding dood gevonden dier – mogelijk wolf

1. Doel

1.1. *Primair: adequaat handelen bij vermoeden of constatering illegale doding wolf (= strafbaar feit)*

- a. Sporen- en veldonderzoek ter plaatse + omgeving gevonden dode wolf
- b. Doodsoorzaak wolf vaststellen
- c. Ingeval van illegale doding of vermoeden daarvan: strafrechtelijk onderzoek + vervolging

1.2. *Secundair: nemen maatregelen t.b.v. langere termijn + monitoring*

- a. Ingeval van illegale doding: beoordelen of maatregelen nodig zijn om stroperij wolven in toekomst beter te voorkomen en aan te pakken ter voorkoming van.
- b. Monitoring wolf (conform Monitoringsplan Wolf, paragraaf 5.2.2.)
- c. Vergaren kennis over infecties en ziekten bij wolf

2. Communicatie:

2.1. *Vooraf:*

- a. BIJ12 informeert alle *mogelijk*¹ betrokken instanties over handelingsprotocol
- b. BIJ12 plaatst Handelingsprotocol + brochure op website van BIJ12
- c. Provincies + betrokken instanties: verwijzen op eigen website naar website van BIJ12

2.2. *N.a.v. concreet geval:*

- 2.2.1. Provincie brengt z.s.m. persbericht uit (volgens communicatieplan)
- 2.2.2. DWHC, WENR en BIJ12 plaatsen persbericht van provincie op eigen website.

3. Betrokkenen en rollen

3.1. *Openbaar Ministerie*

In geval van vermoeden of constatering strafbaar feit: Officier van Justitie:

- heeft leiding over het strafrechtelijk (opsporings)onderzoek, en
- besluit om vervolging in te stellen of te seponeren.

3.2. *Politie*

- Melding in ontvangst nemen (meldkamer)
- Regie afhandeling melding door Officier van Dienst in de afstemming met Groene BOA's (domein 2)²
- Ter plaatse:
 - o borging openbare orde en veiligheid
 - o uitvoeren opsporingsonderzoek (onder leiding van Officier van Justitie) al dan niet in samenwerking met Groene BOA's
- Vastlegging in PV.

3.3. *Groene BOA (domein 2)*

- Uitvoeren opsporingsonderzoek in afstemming met politie (OvD)
- Vastlegging in PV.

BOA's hebben een eigen opsporingsbevoegdheid, gekoppeld aan het domein waarbinnen zij BOA zijn. De uitoefening van die bevoegdheid m.b.t. misdrijven of zwaardere overtredingen,

¹ Betreft instanties die daadwerkelijk een rol hebben én instanties die geen rol hebben, maar wellicht kunnen denken wel een rol te hebben.

² Kunnen in dienst zijn van rijk, provincie, gemeente, waterschap of TBO.

vindt plaats in afstemming met politie (OvD). Groene BOA's kunnen in dienst zijn van: rijk, provincie, gemeente, waterschap, TBO.

3.4. Provincie

- optreden als contactpersoon namens provincie voor de verschillende betrokken organisaties
- in geval van vermoeden en/of constatering strafbaar feit: aangifte bij OM
- persbericht
- in ontvangst nemen melding m.b.t. onder zich hebben en vervoer dode wolf o.b.v. voorschriften onderzoeksontheffing (= van toepassing voor de provincie Gelderland + provincies die hebben ingestemd met de door Gelderland aan WENR verleende onderzoeksontheffing, te weten: Friesland, Groningen, Drenthe, Flevoland, Utrecht en Brabant)
- verlenen onderzoeksontheffing WENR o.g.v. Wnb/Ow voor onder zich hebben + vervoer dode wolf (= van toepassing voor de provincies die niet hebben ingestemd met de door Gelderland verleende ontheffing, te weten: Overijssel, Limburg, Zeeland, Noord-Holland, Zuid-Holland)
- toezicht en handhaving

3.5. BIJ12 + wolvenmeldpunt van BIJ12

- Wolvenmeldpunt BIJ12: Eerste screening wel/geen wolf. Validatie en documentatie.
- BIJ12: plaatsen persbericht.

3.6. DWHC

Pathologisch en veterinaire onderzoek -> doodsoorzaak vaststellen. Plaatsen persbericht.

3.7. WENR

Veldonderzoek ter plaatste (op aanwijzing van politie die regie heeft over opsporingsonderzoek). Vervoer dode wolf. Genetisch onderzoek (soort- en individubepaling). Plaatsen persbericht.

3.8. Rijk

Bevoegd gezag verlenen CITES-certificaat. **Geen CITES-certificaat?**

3.9. Overige organisaties/instanties

3.9.1. Gemeente

Uitgangspunt: geen rol. Zo nodig informeert politie de gemeente.

3.9.2. Faunabeheereenheid

Uitgangspunt: geen rol. Kan per provincie verschillen. Bijvoorbeeld omdat provincie een opdracht o.g.v. artikel 3.18 Wnb aan de FBE heeft verleend.

3.9.3. Stichtingen ter afhandeling van wildaanrijdingen/jachtaktehouders

Uitgangspunt: geen rol. Belangrijk dat een valwildafhandelaar - in het belang van het opsporingsonderzoek - de afhandeling aan de politie laat, tenzij de valwildafhandelaar tevens BOA domein 2 is en een eigen opsporingsbevoegdheid heeft. De rol van een valwildafhandelaar (niet tevens BOA) kan verder per provincie verschillen als:

- o de politie (in het kader van de uitvoering van politie-taken samenwerkt met valwildafhandelaren en hen opdracht verleend handelingen te verrichten. In die gevallen staat de valwildafhandelaar onder regie van de Officier van Dienst (d.w.z.: afhandelaar heeft dan uitvoerende rol onder regie OvD).

- Provincie opdracht ex artikel 3.18 Wnb heeft verstrekt op grond waarvan handelingen verricht mogen worden (zoals het onder zich hebben of vervoeren van een dode wolf).

3.9.4.*Dierenambulance*: geen rol, tenzij uit eerste screening Wolvenmeldpunt blijkt dat het zeker geen wolf betreft. Indien onzeker Dierenambulance geeft melding door aan de meldkamer.

3.9.5.*Regionaal coördinator wolf inzake monitoring*: geen rol. Wel informeren over melding dood gevonden dier – mogelijk wolf.

3.9.6.*TBO*: geen rol. Wel informeren.

3.9.7.*Naturalis*: prepareert wolf (indien mogelijk)

3.9.8. *Wegbeheerders/kantoniers*

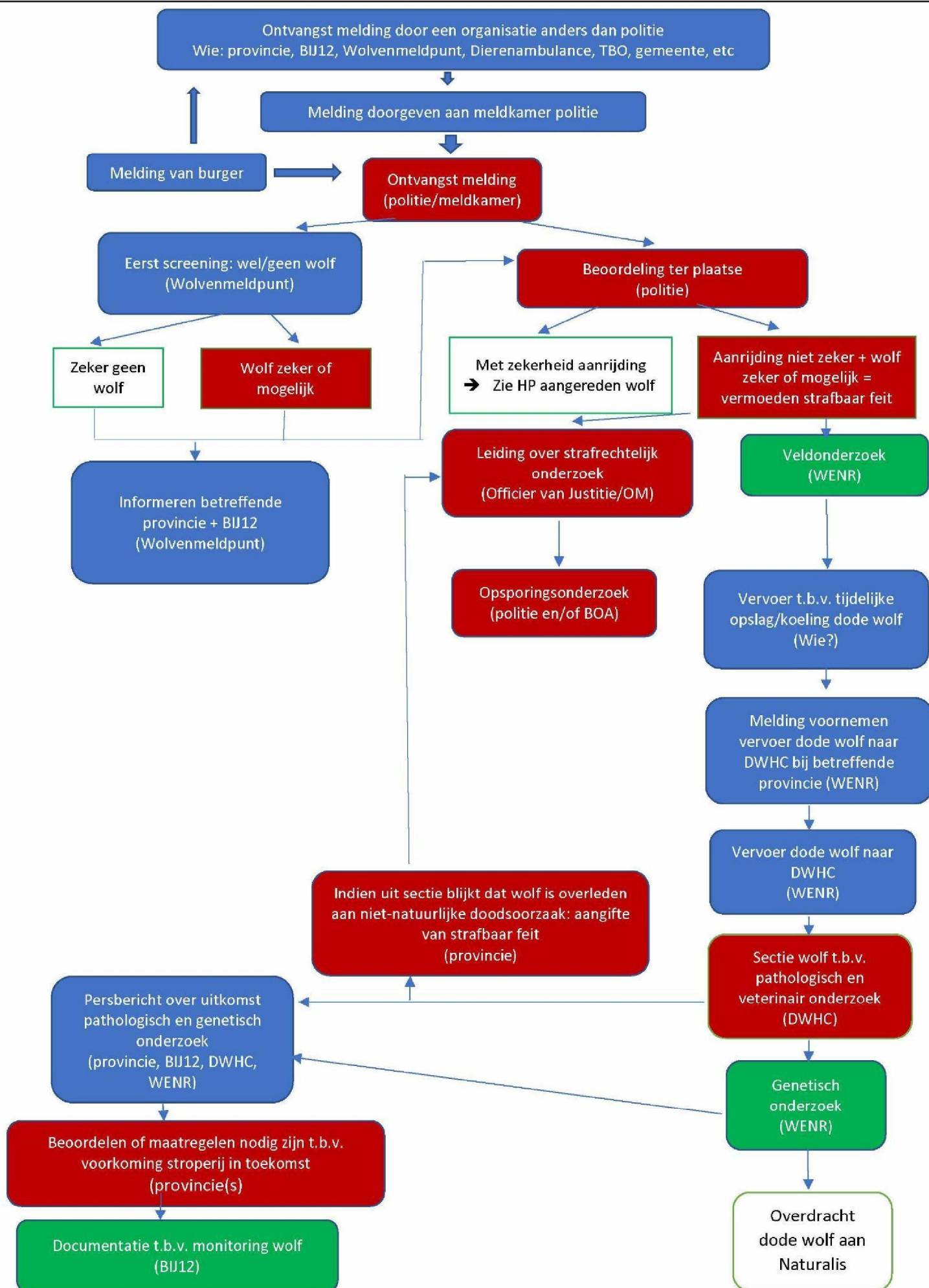
???

4. Vereiste toestemmingen (ontheffing, opdracht, vrijstelling, certificaat)

O.g.v. Wnb:

- onder je hebben + vervoer dode wolf. Bevoegd gezag: GS. Instrument: ontheffing of opdracht.
 - WENR heeft ontheffing verleend door GS Gelderland. Ontheffing geldt ook in de provincies die hebben ingestemd. Onduidelijk of provincies die niet hebben ingestemd, een ontheffing aan WENR hebben verleend.
 - DWHC: enkele provincies hebben ontheffing aan de Universiteit van Utrecht, Faculteit diergeneeskunde, verleend voor het onder zich hebben en vervoeren van Hrl-soorten. Onduidelijk of alle provincies dit hebben gedaan.
- CITES-certificaat. Bevoegd gezag: minister (RVO). CITES certificaat nodig???

Stroomschema Afhandeling melding dood gevonden dier – mogelijk wolf

BIJLAGE

Inter provinciaal Wolvenplan, Hoofdstuk 6 Monitoring en rapportage, pag. 27-28

6.8 Bijzonder onderzoek

Bij de vondst van een verse dode wolf wordt de politie of een BOA ingeschakeld als er enige verdenking bestaat op een illegaal gedood dier. Deze besluit of technische recherche of eventueel het NFI ingeschakeld dient te worden. Het Openbaar ministerie bepaalt of vervolging wordt ingesteld.

Elke dood gevonden wolf wordt veiliggesteld (in koeling, maar niet bevroren) en zo snel mogelijk naar het DWHC in Utrecht vervoerd waar, zo mogelijk nog op dezelfde dag, gezamenlijk met WENR sectie op het kadaver wordt uitgevoerd. WENR heeft de benodigde ontheffing om een wolf te vervoeren en kan anderen machtigen om van de ontheffing gebruik te maken. Bij de vondst van een dode wolf wordt de omgeving afgespeurd volgens protocol (bijlage 1). Er worden foto's gemaakt van de omgeving van de vindplaats, de dode wolf en detailopnames van verwondingen inclusief referentieobject (euromunt o.i.d.). Dierenambulances en kantonniers worden vooraf door de provincie geïnformeerd door middel van een brochure over de handelswijze bij de vondst van een wolf.

Bij de sectie vindt er aanvullend onderzoek plaats. In ieder geval dienen doodsoorzaak, leeftijd, conditie, voortplantingsstatus en herkomst onderzocht te worden. DWHC meldt volgens protocol de vondst ook aan CVI, RIVM en Naturalis. DWHC heeft de leiding bij de sectie waarbij er rekening wordt gehouden met het zo goed mogelijk geschikt houden van skelet en huid voor latere preparatie door Naturalis. Alle betrokkenen volgen bij sectie het protocol (bijlage 1). De sectie wordt op foto en/of film vastgelegd. Na sectie worden de resten (ten minste de complete huid en skelet) steeds overgedragen aan Naturalis. Naturalis beslist in welke vorm (opgezet, balg) dit materiaal bewaard wordt en kan het (in bruikleen) beschikbaar stellen voor bijvoorbeeld tentoonstellingen of wetenschappelijk onderzoek.

Monitoringsplan Wolf, paragraaf 5.2.2 Dode wolf

Dode wolf

Bij de vondst van een verse dode wolf wordt de politie of een BOA ingeschakeld als er enige verdenking bestaat op een illegaal gedood dier. Deze besluit of technische recherche of eventueel het NFI ingeschakeld dient te worden. Het Openbaar ministerie bepaalt of vervolging wordt ingesteld.

Elke dood gevonden wolf wordt veiliggesteld (in koeling, maar niet bevroren) en zo snel mogelijk naar DWHC in Utrecht vervoerd waar, zo mogelijk nog op dezelfde dag, gezamenlijk met WENR sectie op het kadaver wordt uitgevoerd. WENR heeft de benodigde ontheffing om een wolf te vervoeren en kan anderen machtigen om van de ontheffing gebruik te maken. Bij de vondst van een dode wolf wordt de omgeving afgespeurd volgens protocol, zie protocol 1 in bijlage 2. Er worden foto's gemaakt van de omgeving van de vindplaats, de dode wolf en detailopnames van verwondingen inclusief referentieobject (euromunt o.i.d.).

Bij de sectie vindt er aanvullend onderzoek plaats. In ieder geval dienen doodsoorzaak, leeftijd, conditie, voortplantingsstatus en herkomst onderzocht te worden. DWHC meldt volgens protocol de vondst ook aan CVI, RIVM en Naturalis. DWHC heeft de leiding bij de sectie waarbij er rekening wordt gehouden met het zo goed mogelijk geschikt houden van skelet en huid voor latere preparatie door Naturalis.

Alle betrokkenen volgen bij sectie het protocol. De sectie wordt op foto en/of film vastgelegd. Na sectie worden de resten (ten minste de complete huid en skelet) overgedragen aan Naturalis. Naturalis beslist in welke vorm (opgezet, balg) dit materiaal bewaard wordt en kan het (in bruikleen) beschikbaar stellen voor bijvoorbeeld tentoonstellingen of wetenschappelijk onderzoek.

Kwalificatie

Een dood gevonden dier kwalificeert als C1 onder voorwaarden dat:

- Het dier door een ervaren wolf deskundige wordt geïdentificeerd of
- Genetisch onderzoek bevestigt dat het een wolf is.

Documentatie

De documentatie vindt plaats met behulp van:

- protocol 1 (zie bijlage 2);
- Fotodocumentatie: het hele dier, details van de kop, tanden, poten, staart en
- Pathologisch rapport.

Wet economische delicten

Overtreding artikel 3.5, eerste lid, Wnb = economisch delict..

Economisch delict =

- misdrijf indien opzettelijk begaan (= incl. voorwaardelijke opzet)
- overtreding indien niet opzettelijk begaan

Zie artikel 1a, onder 1° + artikel 2, eerste lid, Wed

Strafmaat:

- Ingeval van misdrijf (opzet): gevangenisstraf van max. 6 jaar, taakstraf of geldboete vijfde categorie (= € 87.000,-). Zie [artikel 6, eerste lid, onder 1° Wed.](#)
- Ingeval van overtreding/geen opzet: gevangenisstraf max. 1 jaar, taakstraf of geldboete van de vierde categorie (= € 21.750,-). Zie [artikel 6, eerste lid, onder onder 4° Wed.](#)
- Voor zowel misdrijven als overtredingen kunnen bijkomende straffen o.g.v. artikel 7 en maatregelen o.g.v. artikel 8 worden opgelegd. Zie [artikel 6, tweede lid, Wed.](#)